

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 453/2018-38

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 28. novembra 2018 predbežne prerokoval sťažnosť Rímskokatolíckej cirkvi, farnosti Bratislava – Podunajské Biskupice, Trojičné námestie 4, Bratislava, zastúpenej spoločnosťou MAPLE & FISH s. r. o., Dunajská 15/A, Bratislava, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Viliam Karas, PhD., vo veci namietaného porušenia základného práva vlastníť majetok zaručeného čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na pokojné užívanie majetku zaručeného čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 7 Co 12/2018-713 z 11. júla 2018 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Rímskokatolíckej cirkvi, farnosti Bratislava – Podunajské Biskupice, o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

Odôvodnenie:

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 29. septembra 2018 elektronickou formou podpísanou zaručeným elektronickým podpisom doručená sťažnosť Rímskokatolíckej cirkvi, farnosti Bratislava – Podunajské Biskupice, Trojičné námestie 4, Bratislava (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie základného práva vlastniť majetok zaručeného čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na pokojné užívanie majetku zaručeného čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 7 Co 12/2018-713 z 11. júla 2018.

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ po tom, čo sa neúspešne obrátil na Slovenský pozemkový fond (ďalej len „žalovaný“) s výzvou na vydanie nehnuteľností podľa § 5 ods. 1 zákona č. 161/2005 Z. z. o navrátení vlastníctva k nehnuteľným veciam cirkvám a náboženským spoločnostiam a prechode vlastníctva k niektorým nehnuteľnostiam (ďalej len „zákon č. 161/2005 Z. z.“), doručil 27. júla 2007 Okresnému súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) žalobu podľa § 5 ods. 3 zákona č. 161/2005 Z. z. V priebehu konania žalobu zmenil 2. februára 2009, 21. septembra 2009 a 26. septembra 2011.

3. Okresný súd rozsudkom č. k. 51 C 81/2007-536 z 2. marca 2012 uložil žalovanému povinnosť vydať a navrátiť sťažovateľovi vlastníctvo ku konkretizovaným nehnuteľnostiam, *„a to spolu s dokumentáciou, ktorá k nim prislúcha...“*. Zároveň uložil žalovanému povinnosť nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume 305,35 €. Meritórny výrok odôvodnil splnením všetkých zákonných podmienok na úspešné uplatnenie reštitučného nároku. K výroku o náhrade trov konania dôvodil neoceniteľnosťou predmetu reštitučného konania, keďže *„v spore o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti zákon o súdnych poplatkoch pokiaľ ide o vyrubenie súdneho poplatku za návrh na určenie*

vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, upustil od jeho určenia... percentuálnou sadzbou zo základu, ktorým bola hodnota nehnuteľnosti a od 01.07.2007 stanovil súdny poplatok za takýto návrh podľa písmena b/ danej položky sadzobníka“. Následne odkazom na súdnu judikatúru [rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní sp. zn. 2 Cdo 65/2008] zdôraznil, že aj na výpočet trov konania je „*treba aplikovať rovnaký princíp“*. Náhradu trov okresný súd priznal len za tie úkony právnej služby, ktoré vyhodnotil ako súvisiace s účelným uplatňovaním a bránením práva sťažovateľa.

4. Na odvolanie žalovaného i sťažovateľa krajský súd rozsudkom č. k. 5 Co 473/2012-630 z 30. augusta 2017 rozsudok okresného súdu vo výroku o povinnosti vydať dokumentáciu prislúchajúcu k nehnuteľnostiam a výroku o trovách konania zrušil a v tejto časti vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Vo zvyšnej časti prvoinštančný rozsudok potvrdil. Zrušenie výroku o povinnosti vydať dokumentáciu prislúchajúcu k nehnuteľnostiam založil na jeho nevykonateľnosti plynúcej z nedostatočnej určitosti žaloby sťažovateľa v tejto časti.

5. V odôvodnení zrušenia výroku o náhrade trov konania krajský súd upozornil na viacnásobné čiastočné späťvzatia žaloby sťažovateľom, o ktorých okresný súd rozhodol zakaždým tak, že „*konanie čiastočne zastavil. Zároveň však v rámci predmetných uznesení nerozhodol o náhrade trov konania vo vzťahu k zastavujúcej časti konania.“* Zdôraznil zásadu zavinenia zastavenia konania podľa § 146 ods. 2 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení účinnom v čase rozhodovania okresného súdu (ďalej len „OSP“), účinnú aj podľa § 256 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), a nadväzne uviedol, že okresný súd „*opomenul vziať do úvahy skutočnosť, že žalobca v priebehu sporu čiastočne (dvakrát) zoberal žalobu späť, t. j. opomenul rozhodnúť o trovách konania aj vo vzťahu k zastavujúcej časti konania... V napadnutom rozsudku rozhodol iba o trovách konania v súvislosti so zostávajúcim predmetom konania, v ktorom vyhodnotil (správne) plný úspech žalobcu. Vzhľadom k tomu, že je v konečnom rozhodnutí potrebné rozhodnúť o všetkých trovách konania, a to v súlade jednak so zásadou zavinenia zastavenia konania a jednak so zásadou úspechu v spore, odvolací súd rozsudok v časti, týkajúcej sa trov konania podľa § 389 ods.*

I písm. b) C. s. p. zrušil a v tejto časti vrátil vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. “. Stotožnil sa však s právnym názorom okresného súdu o neoceniteľnosti predmetu konania.

6. Sťažovateľ po nadobudnutí právoplatnosti uznesenia rozsudku krajského súdu zobral svoju žalobu v časti o povinnosti vydať dokumentáciu prislúchajúcu k nehnuteľnostiam späť a navrhoval, aby mu okresný súd priznal náhradu trov konania „v rozsahu 100 %“.

7. Okresný súd po vrátení veci uznesením č. k. 51 C 81/2007-678 z 3. novembra 2017 konanie v časti o vydanie dokumentácie zastavil a sťažovateľovi priznal proti žalovanému nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu s tým, že o sume náhrady bude rozhodnuté samostatným uznesením. Výrok o náhrade trov konania okresný súd odôvodnil aplikáciou „§ 251 a § 256 C. s. p. vzhľadom na to, že žalobca mal úspech v podstatnej časti nároku (o vydanie nehnuteľných vecí) a v časti o vydanie dokumentácie vzal návrh späť, pričom išlo o nepodstatnú časť žalobou uplatneného nároku, súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia...“.

8. Na odvolanie žalovaného proti výroku o náhrade trov konania krajský súd uznesením sp. zn. 7 Co 12/2018 z 11. júla 2018 zmenil prvoinštančné uznesenie okresného súdu tak, že „žiadna zo strán nemá právo na náhradu trov konania“. Rovnako rozhodol aj o náhrade trov odvolacieho konania. Krajský súd sa stotožnil s odkazom žalovaného na rozhodnutie najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 6 M Cdo 19/2010, «v zmysle ktorého ak je na čiastočnom späťvzati žaloby dané zavinenie žalobcu, treba z pohľadu § 142 ods. 2 O. s. p. (v súčasnosti § 255 ods. 2 C. s. p.) dovodiť, že v tomto rozsahu nemal žalobca vo veci úspech; vždy platí, že kto zaviniť čiastočné zastavenie konania, mal ohľadne tejto časti žaloby neúspech a úspech sa z hľadiska posudzovania náhrady trov konania pričíta opačnej strane sporu. Na základe uvedeného potom možno konštatovať, že žalobca bol v prevažnej miere neúspešný, zohľadňujúc množstvo nehnuteľností, ku ktorým žiadal navrátiť vlastníctvo a vydať ich v pôvodnom žalobnom návrhu v porovnaní s množstvom nehnuteľností, ktorých povinnosť navrátenia a vydania zostala predmetom konania po jednotlivých späťvzatiach žaloby, a v ktorej časti žalobného nároku bol žalobca aj úspešný. Odvolací súd však zároveň konštatuje, že mieru úspechu a neúspechu nemožno

vzhľadom na obsah súdneho spisu určiť, a to ani podľa množstva ani podľa výmery nehnuteľností. Zo súdneho spisu je zrejmé, že žalobca si pôvodným žalobným návrhom uplatnil vydanie nehnuteľností (a navrátenie ich vlastníctva) označených podľa pôvodných zápisov v pozemkovoknižnej vložke, ktoré neidentifikoval v súlade s aktuálnym zápisom v katastri na listoch vlastníctva. Neskôr, na základe výzvy súdu, túto identifikáciu vykonal, ale len vo vzťahu k nehnuteľnostiam, ktoré ostali predmetom konania, nakoľko zároveň zobral žalobu čiastočne späť, a to vo vzťahu k viacerým nehnuteľnostiam. „Späťvzaté“ nehnuteľnosti tak nemožno z obsahu súdneho spisu identifikovať, a to ani podľa počtu parciel zapísaných na listoch vlastníctva, ani podľa výmery, keďže ich označenie v súlade so zápisom v katastri absentuje, rovnako ako aj prislúchajúca dokumentácia. Na základe uvedeného potom nemožno určiť, v akom pomere zobral žalobca späť žalobu a teda bol neúspešný vo vzťahu k úspešnej časti žaloby. Odvolací súd tak dospel k záveru, že v danom prípade je potrebné pristúpiť k aplikácii § 255 ods. 2 C. s. p. a vzhľadom na nemožnosť určiť pomer úspechu a neúspechu vysloviť, že žiadna zo strán nemá právo na náhradu trov konania.».

9. V sťažnosti doručenej ústavnému súdu sťažovateľ v prvom rade s poukazom na právnu úpravu obsiahnutú v OSP (§ 151 ods. 1) zdôrazňuje, že „súd v priebehu konania rozhodol o čiastočnom späťvzatí žaloby o zastavení konania, ale nerozhodol o trovách konania, nakoľko to žalovaný nenavrhol, čo ale nemôže byť na ujmu sťažovateľa“.

10. Citujúc nález ústavného súdu č. k. IV. ÚS 55/2014-37 z 23. mája 2014, sťažovateľ ďalej dôvodí, že „mal v konaní plný úspech, a teda mu prináleží právo na náhradu trov konania. Jediný právny úkon (späťvzatie žaloby), na ktorý by bolo možné aplikovať právnu úpravu podľa CSP je úkon zo dňa 24.10.2017, ktorým bol návrh vzatý späť vo vzťahu k dokumentácii, pričom okresný súd rozhodol správne, keď skonštatoval, že vzhľadom na pomer medzi hodnotou dokumentácie a hodnotou vydaných nehnuteľností je pomer neúspechu Sťažovateľa len nepatrný...“.

11. Napokon sťažovateľ nesúhlasí ani s právnym názorom krajského súdu, podľa ktorého zastavenie konania zaviniť výlučne on. Poukazuje v tejto súvislosti na skutočnosť, že hoci sa pred podaním žaloby domáhal vydania sporných nehnuteľností

u žalovaného, tento mu ich dobrovoľne nevydal, a tak bol nútený podať žalobu. Argumentuje, že by bolo „v rozpore aj so samotným účelom Reštitučného zákona, ak by oprávnenej osobe, ktorá si riadne a včas uplatnila svoj nárok, preukázala v súdnom konaní splnenie všetkých podmienok, ktoré Reštitučný zákon vyžaduje a bola v konaní úspešná, bolo odopreté právo na náhradu trov konania, ktoré účelne vynaložila v súvislosti s ochranou svojho práva v zmysle Reštitučného zákona“.

12. Pokiaľ ide o čiastočné späťvzatia žaloby v priebehu konania, sťažovateľ zdôrazňuje, že „nemožno mu bez ďalšieho pripísať vinu za zastavenie konania... Sťažovateľ si nárok uplatnil v dobrej viere, pričom pri uplatnení nároku vychádzal z jemu dostupných zdrojov. Nakoľko neuplatnenie práva spája Reštitučný zákon s preklúziou nároku, Sťažovateľ si uplatnil nárok k všetkým nehnuteľnostiam, ktoré mu boli odňaté. Pre krátkosť času (prekluzívna lehota podľa Reštitučného zákona) a náročnosť veci Sťažovateľ nebol objektívne schopný identifikovať už v žalobe nehnuteľnosti presne podľa ich evidencie v katastri nehnuteľností. Sťažovateľ sa snažil všetky podklady obstaráť vlastným pričinením, avšak získanie podkladov z niekdajšej správy katastra sa podarilo až v dôsledku opakovaných urgencií zo strany súdu. Podotýkame, že žalovaný mu v tomto smere neposkytol žiadnu pomoc či súčinnosť, hoci na to bol povinný a hoci k tomu mal (na rozdiel od Sťažovateľa) potrebný technický a personálny aparát. Vzhľadom na uvedené skutočnosti Sťažovateľ až v priebehu konania postupne získaval potrebné podklady (mnohé až za asistencie súdu) a na ich základe spresňoval žalobný petit... Rovnako Sťažovateľovi nemôže byť na ťarchu, že vzhľadom na úpravu v Reštitučnom zákone a zákonné obmedzenia nie je možné vydať všetky nehnuteľnosti, ktorých bol pôvodným vlastníkom, pričom Reštitučný zákon (na rozdiel od reštitúcií fyzických osôb) nepriznáva oprávnenej osobe žiadnu náhradu za tieto pozemky. Pre posúdenie toho, či ten – ktorý pozemok je možno vydať, bolo potrebné vykonať viacero úkonov a šetrení, ako napr. ohliadka na mieste samom, spracovanie geometrických plánov a pod., čo bolo mimoriadne časovo aj finančne náročné. Avšak Sťažovateľ len čo zistil, že niektorý pozemok nemožno vydať, vzal návrh v tejto časti späť. Vzhľadom na uvedené skutočnosti máme za to, že zavinenie za zastavenie konania nemožno pripísať Sťažovateľovi.“.

13. Sťažovateľ nadväzne cituje z uznesenia krajského súdu v inej veci (sp. zn. 9 Co 245/2017), podľa ktorého „oprava vád podania, resp. špecifikácia žalobného petitu, nie je bez ďalšieho to isté, ako čiastočné späťvzatie žaloby, aj keď po vykonaní týchto úkonov sa môže javiť, že došlo k zmenšeniu rozsahu toho, čoho sa žalobca domáha. Žalobca mohol pristúpiť k úprave žalobného petitu a to tým viac v situácii, kedy mu z objektívnych príčin nebol od začiatku známy presný rozsah žalovaného nároku. Za úpravu žalobného petitu jeho špecifikáciou žalobca nenesie rovnakú zodpovednosť, ako za čiastočné späťvzatie žaloby, t. j. nevzniká mu v tejto súvislosti povinnosť nahradiť trovy konania žalovanému, ako by to bolo v situácii, kedy by žalobca (bez dôvodu) vzal žalobu čiastočne späť. Tieto dva inštitúty nemožno zamieňať.“

14. Na názor krajského súdu o nedostatočnej identifikácii žalovaných nehnuteľností sťažovateľ v sťažnosti reaguje odkazom na § 43 OSP (resp. § 128 CSP) regulujúci dopĺňanie a opravy nesprávnych, neúplných alebo nezrozumiteľných podaní a uvádza, že „v špecifických prípadoch je možné doplnenie/ spresnenie petitu aj po začatí súdneho konania, a to napr. v prípade, keď je možné v ďalšom konaní očakávať, že žalobca za súčinnosti súdu, prípadne tretích osôb, získa dostatok informácií na to, aby mohol svoj žalobný petit upresniť v zmysle požiadavky súdu; vtedy nie je spravodlivé od žalobcu hneď na začiatku konania požadovať, aby špecifikoval svoju žalobnú požiadavku tak, aby bola vykonateľná s tým, že až potom by mohol súd pokračovať v konaní (pozri napr. Uznesenie Krajského súdu v Trnave sp. zn. 9Co/81/2017-683 zo dňa 29.05.2018). V zmysle uvedeného jednoznačne vyplýva, že osobitne v reštitučnom konaní, kde uplatnenie nároku podlieha preklúzií, povinná osoba neposkytuje zákonnú súčinnosť oprávnenej osobe a v prípade nehnuteľností dochádza k častej zmene skutočného stavu i evidencie, je namieste upraviť petit prípadne aj po začatí súdneho konania. Zároveň tým nie je dotknuté právo na náhradu trov konania žalobcu, či nemožnosť vyjadrenia úspechu v súdnom konaní (pripomíname, že aj preto je pre rozsudok ako aj mieru úspechu v konaní rozhodujúci posledný žalobný petit urobený vo veci, resp. stav v čase jeho vyhlásenia...). Avšak... v tomto konaní bol petit upravený ihneď po výzve súdu, pred začatím konania. V zmysle vyššie uvedeného máme za to, Odvolací súd dospel k nesprávnym zisteniam, že nemožno identifikovať pôvodne žalované nehnuteľnosti, ani späťvzaté nehnuteľnosti a nesprávne právne posúdil, že

na základe prvotnej výzvy súdu na doplnenie petitu došlo k späťvzatiu (neurčitej) časti žaloby a že mieru úspechu resp. neúspechu nemožno v konaní určiť... Máme za to, že pre posúdenie úspechu Sťažovateľa je irelevantné, čo bolo predmetom pôvodnej žaloby, nakoľko v priebehu konania bolo právoplatne rozhodnuté o čiastočnom zastavení konania a zo strany Žalovaného nebol ani v jednom prípade podaný návrh na priznanie náhrady trov konania a trovy konania neboli v zákonnej lehote riadne vyčíslené, preto mu náhradu trov konania ani nebolo možné priznať v rozhodnutiach o zastavení konania (ani keby preukázal, že mu nárok prináleží, čo odmietame). Zároveň, vzhľadom na úpravu podľa OSP, ktorú je nutné aplikovať v tomto prípade, nie je možné čiastočné zastavenie konania zohľadniť v rozhodnutí o veci samej. Keďže v čase vydania Rozsudku (rozsudok okresného súdu č. k. 51 C 81/2007-536 z 2. marca 2012, pozn.) už boli predmetom len konkrétne nehnuteľnosti presne identifikované podľa evidencie v katastri nehnuteľností a vo vzťahu k nim mal Sťažovateľ plný úspech, prináleží mu právo na náhradu trov konania v plnom rozsahu.“.

15. Napokon, citujúc judikatúru ústavného súdu o trovách súdneho konania, sťažovateľ „namieta, že výklad, ktorý podal krajský súd... je neakceptovateľný a postupom súdu došlo k odopretiu spravodlivosti a vylúčeniu sťažovateľa z práva na súdnu ochranu“. Zároveň „Sťažovateľovi nepochybne prináleží nárok na náhradu trov konania a jeho nepriznaním bolo porušené jeho vlastnícke právo...“.

16. Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie vo veci samej nálezom takto rozhodol:

„Ústavný súd Slovenskej republiky určuje, že uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 7Co/12/2018-713 zo dňa 11.07.2018 boli porušené základné ľudské práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej Republiky, podľa článku 1 Protokolu č. 1 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a článku 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje uznesenie Krajského súdu v Bratislave č. k. 7Co/12/2018.713 zo dňa 11.07.2018 a vec vracia Krajskému súdu v Bratislave na nové konanie

Porušovateľ je povinný nahradiť sťažovateľovi trovy konania v lehote do 3 dní odo dňa právoplatnosti nálezu.“

II.

17. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

18. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každú sťažnosť predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti sťažovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

19. Pri predbežnom prerokovaní sťažnosti ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jej prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

20. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde. ..

21. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch...

22. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

23. O zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98). Teda úloha ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní návrhu nespočíva v tom, aby určil, či preskúmanie veci predloženej navrhovateľom odhalí existenciu porušenia niektorého z práv alebo slobôd zaručených ústavou, ale spočíva len v tom, aby určil, či toto preskúmanie vylúči akúkoľvek možnosť existencie takéhoto porušenia. Ústavný súd teda môže pri predbežnom prerokovaní odmietnuť taký návrh, ktorý sa na prvý pohľad a bez najmenšej pochybnosti javí ako neopodstatnený (I. ÚS 4/00).

24. Rozhodovanie o náhrade trov je súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže postupom, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu (obdobne II. ÚS 56/05). Obsahom práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci *Robins c. Spojené kráľovstvo* z 23. 9. 1997).

25. Na druhej strane ústavný súd vyslovil, že rozhodovanie o trovách konania pred všeobecnými súdmi je zásadne výsadou týchto súdov. V tom sú vyjadrené atribúty ich nezávislého súdneho rozhodovania. Ústavný súd preto iba celkom výnimočne podrobnejšie preskúmava rozhodnutia všeobecných súdov o trovách konania. Problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení zákona, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (II. ÚS 64/09, III. ÚS 92/09, I. ÚS 119/2012, III. ÚS 151/2013 a pod.).

26. Uvedené stabilné právne názory ústavného súdu korešpondujú i širšiemu poňatiu jeho „prieskumného“ vzťahu k všeobecným súdom. Ústavný súd totiž nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Z tohto ústavného postavenia vyplýva, že úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02).

27. Ústavný súd nepredstavuje opravnú inštanciu všeobecných súdov (napr. I. ÚS 31/05), a preto nemôže preskúmať rozhodnutia všeobecných súdov, pokiaľ tieto súdy vo svojej činnosti postupujú v súlade s právami na súdnu a inú právnu ochranu zakotvenými v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (čl. 46 až čl. 50 ústavy). Ingerencia ústavného súdu do výkonu právomoci všeobecného súdu by bola opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecnými súdmi, ktoré sú „pánmi zákonov“, v zmysle už citovanej judikatúry by mohol nahradiť napadnutý právny názor všeobecného súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný.

28. Z uvedených dôvodov rozhodnutie o náhrade trov konania nedosahuje spravidla samo osebe intenzitu predstavujúcu možnosť porušenia základných práv a slobôd bez ohľadu na to, akokoľvek sa môže účastníka konania citeľne dotknúť. Ústavný súd pri posudzovaní problematiky trov konania, t. j. problematiky vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi akcesorickej, postupuje nanajvýš zdržanlivo a k zrušeniu napádaného výroku o trovách konania sa uchýľuje iba výnimočne, napr. keď zistí, že došlo k porušeniu práva na súdnu ochranu (spravodlivý proces) extrémnym spôsobom alebo že bolo zasiahnuté aj iné základné právo (m. m. II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011).

29. Námietyky sťažovateľa smerujú proti porušeniu základného práva na súdnu ochranu i práva na spravodlivé súdne konanie, týkajú sa však len časti konania na krajskom súde, a to rozhodovania o trovách konania, čo sa v okolnostiach daného prípadu vo svojich dôsledkoch síce mohlo negatívne dotknúť sťažovateľa, avšak z hľadiska kritérií základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a spravodlivého procesu podľa názoru ústavného súdu nemožno tieto námietyky dávať na rovnakú úroveň a pripisovať im rovnakú relevanciu ako námietykam proti procesnému postupu predchádzajúcemu rozhodnutiu vo veci samej (IV. ÚS 225/2012, IV. ÚS 311/2012).

30. Najzásadnejšou je v sťažnosti kritika dôvodov, pre ktoré krajský súd napokon zmenil prvoinštančné rozhodnutie o náhrade trov konania, v ktorom bol sťažovateľ úspešný, a to tak, že žiadnej zo strán sporu náhradu trov konania nepriznal.

31. Sťažovateľ nespochybňuje, že v konaní došlo dvakrát k čiastočnému zastaveniu konania na základe jeho dispozitívneho úkonu (čiastočné späťvzatie žaloby). Avšak pozadie týchto procesných úkonov podľa názoru sťažovateľa vylučuje jeho procesné zavinenie čiastočných zastavení konania.

32. Ústavný súd po preštudovaní sťažnosti a jej príloh dospel k záveru, že popisovaná kauza vykazuje práve také aspekty, ktorých „pánmi“ sú všeobecné súdy.

33. Sťažovateľova argumentácia nepochybne vykazuje logickú líniu, keď stavia na účele reštitučného zákonodarstva i na problémoch s identifikáciou dotknutých nehnuteľností, ktoré sa určite môžu prejavovať aj v rôznej kvalite žalobných návrhov, pokiaľ ide o ich určitosť. Ústavný súd však nemôže prehliadnúť istú (i keď pochopiteľnú) jednostrannosť v argumentačnej poctivosti sťažovateľa. Na jednej strane totiž žiada zohľadniť (podľa jeho názoru) objektívne ťažkosti s presnou identifikáciou sporných nehnuteľností, no na strane druhej neváha vytknúť žalovanému nechotu nedostatočne identifikované nehnuteľnosti vydať. Pritom vôbec neberie do úvahy i zodpovednosť žalovaného ako právnickej osoby zriadenej zákonom a plniacej úlohy vo verejnom záujme za adekvátnu a zákonodarcom očakávanú starostlivosť o pozemky, ktoré spravuje. Ak teda sťažovateľ žiada vo svoj prospech zohľadniť ťažkosti s presnou identifikáciou nehnuteľností

(čo napokon podľa jeho vlastnej argumentácie viedlo k čiastočným zastaveniam konania), potom sa javí ako spravodlivé rešpektovať maximálnu opatrnosť žalovaného pri poskytovaní súčinnosti v procese posudzovania uplatneného reštitučného nároku, ktorú sťažovateľ hodnotí tak, že žalovaný „*mu v tomto smere neposkytol žiadnu pomoc či súčinnosť, hoci na to bol povinný a hoci k tomu mal (na rozdiel od Sťažovateľa) potrebný technický a personálny aparát*“.

34. Pozornosti ústavného súdu však neušlo, že k žalobe sťažovateľa žalovaný protiargumentoval (s. 3 rozsudku okresného súdu č. k. 51 C 81/2007-536 z 2. marca 2012) tvrdením, podľa ktorého sťažovateľova výzva na vydanie nehnuteľností „*sa týkala všeobecne nehnuteľností, zapísaných v PK vložkách, bez ich konkrétnej identifikácie... Žalobca nepostupoval v zmysle § 5 ods. 1 zákona č. 161/2005 Z. z., vzhľadom na to, že v stanovenej prekluzívnej lehote sám nemal vedomosť o tom, ku ktorým nehnuteľnostiam žiada navrátiť vlastníctvo a ktoré požaduje vydať. Z tohto dôvodu ani žalovaný nemal možnosť postupovať podľa § 5 ods. 2 zákona a uzavrieť so žalobcom dohodu o vydaní nehnuteľností... PK vložky mal žalovaný možnosť posúdiť až doručením žaloby prostredníctvom súdu dňa 14.05.2007...*“.

35. Úlohou ústavného súdu nie je vyhodnocovanie pravdivosti skutkových tvrdení sporových strán prednesených v základnom konaní. Evidentne však sťažovateľova argumentácia kladie žalovaného až do polohy, ktorá by odôvodňovala priznať sťažovateľovi voči žalovanému nárok na náhradu trov konania. Zároveň však obrana žalovaného bola obdobne postavená na kritike kvality sťažovateľových podaní pri (predsúdnom) uplatňovaní reštitučného nároku v porovnaní s kvalitou samotnej žaloby, čo by zas napovedalo v prospech priznania náhrady trov (aspoň tých, ktoré súvisia so zastavenou časťou konania) žalovanému. Ak v popísaných okolnostiach krajský súd rozhodol, že nárok na náhradu trov konania neprizná žiadnemu z účastníkov, tento záver sa nejaví ako nespravodlivý a zasahujúci označené základné práva sťažovateľa i jeho práva zaručené medzinárodnými zmluvami extrémnym spôsobom, zakladajúcim právomoc ústavného súdu uskutočniť kasačnú intervenciu.

36. Opätovne tu ústavný súd prízvukuje, že nemieni vyhodnocovať pravdivosť tvrdení sťažovateľa, na ktorých zakladá dôvodnosť svojej sťažnosti, a to preto, lebo v nesporných okolnostiach kauzy nedosahujú ústavnú relevanciu. Právne závery krajského súdu v predmetnom prípade nie sú arbitrárne, pretože spojenie skutkových okolností (nenamietaných ani sťažovateľom) s aplikovanými právnymi normami je racionálne, netrpí zjavnými vnútornými logickými konfliktmi a dôsledne rešpektuje procesnú podstatu zavinenia pri zastavení konania.

37. Sťažovateľ svojím odôvodnením podstate naznačuje, že bol úspešný v celom rozsahu predmetu konania, a pokiaľ ide o čiastočné zastavenia konania, ich dôvod vylučuje ich identifikáciu s procesným neúspechom sťažovateľa.

38. Podľa stabilnej judikatúry najvyššieho súdu *„vnútorná pohnútka žalobcu vedúca k späťvzatiu žaloby nezavahuje procesnej zodpovednosti žalobcu na zastavení konania. Pokiaľ dôjde k zastaveniu sporového konania v dôsledku späťvzatia žaloby, potom je povinnosťou súdu pri rozhodovaní o trovách konania skúmať procesnú zodpovednosť pri zastavení konania na oboch procesných stranách (na strane žalujúcej aj žalovanej) a definitívne ju vyriešiť v rámci právnej úpravy obsiahnutej v ustanovení § 146 ods. 2 OSP (v súčasnosti § 256 ods. 1 CSP, pozn.). Nie je pritom vylúčené, aby súd súčasne došiel aj k záveru, že sú splnené predpoklady na aplikáciu ustanovenia § 150 OSP (nepriznanie náhrady trov konania z dôvodov hodných osobitného zreteľa; v súčasnosti § 257 Civilného sporového poriadku, pozn.). O náhrade trov konania pri späťvzatí žaloby (v sporovom konaní) súd preto vždy rozhoduje podľa ustanovenia § 146 ods. 2 OSP v spojení s § 150 OSP.“* (uznesenie najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 7 M Cdo 4/2010).

39. Koncepciu procesného zavinenia zastavenia konania vhodne dopĺňa a adresne k sťažovateľovej kritike mieri i judikovaný právny názor, podľa ktorého *„zavinenie je potrebné posudzovať len z procesného hľadiska a nie podľa hmotného práva z dôvodu, že v opačnom prípade by išlo o posúdenie dôvodnosti uplatneného nároku vo veci samej“* (rozsudok najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 5 M Cdo 12/2008). Marginálne k sťažovateľovej kritike predsúdneho postoja žalovaného ústavný súd odkazuje na právny názor z českého právneho prostredia (vyznačujúceho sa takmer identickým konceptom rozhodovania

o náhrade trov konania), podľa ktorého žalobca späťvzatím žaloby zavinil zastavenie konania aj vtedy, keď žaloba bola vyvolaná chybou katastrálneho úradu (uznesenie Krajského súdu v Hradci Králové v konaní sp. zn. 23 Co 265/2002).

40. V nadväznosti na citované právne závery ústavný súd neopomína ani judikatúru citovanú sťažovateľom na podporu jeho argumentácie (uznesenie krajského súdu sp. zn. 9 Co 245/2017) a rešpektuje ju.

41. Právne závery všeobecných súdov obsiahnuté v rozhodnutiach vo veci samej však nemajú charakter precedensu, ktorý by ostatných sudcov rozhodujúcich v obdobných veciach zaväzoval rozhodnúť identicky, napriek tomu protichodné právne závery vyslovené v analogických prípadoch neprispievajú k naplneniu hlavného účelu princípu právnej istoty ani k dôvere v spravodlivé súdne konanie (obdobne napr. IV. ÚS 49/06, III. ÚS 300/06).

42. Ústavný súd k námietkam sťažovateľa založeným na judikatúre svedčiacej v prospech jeho právnych názorov považuje za potrebné zopakovať svoj ustálený právny názor, podľa ktorého mu neprislúcha zjednocovať in abstracto judikatúru všeobecných súdov, a suplovať tak poslanie, ktoré zákon č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov [§ 8 ods. 3, § 20 ods. 1 písm. b), § 21, § 22 a § 23 ods. 1 písm. b)] zveruje práve najvyššiemu súdu (resp. jeho plénu a kolégiám), keď mu okrem iného priznáva aj právomoc zaujímať stanoviská k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov (m. m. I. ÚS 17/01, IV. ÚS 267/05). Práve plénum a kolégiá najvyššieho súdu sú oprávnené odstraňovať nejednotnosť výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov tak, aby sa chránili okrem iného aj legitímne očakávania účastníkov súdnych konaní. Ústavný súd však vzhľadom na to, že nie je súčasťou systému všeobecného súdnictva, môže zasahovať do výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov všeobecnými súdmi len v prípadoch, keď sa ich výklad vyznačuje svojvôľou a zjavnou neodôvodnenosťou do tej miery, že to má za následok porušenie základného práva alebo slobody (IV. ÚS 574/2013). Keďže ústavný súd v prípade napadnutého uznesenia krajského súdu prejav svojvôle, resp. zjavnej neodôvodnenosti nezistil (pozri body 30 až 36), nepovažoval v danom prípade argumentáciu sťažovateľa založenú na poukaze na iné obdobné rozhodnutie krajského súdu

za spôsobilú na to, aby na jej základe bolo možné toto uznesenie hodnotiť ako ústavne neakceptovateľné a neudržateľné.

43. Ústavný súd považuje v tejto súvislosti za potrebné zdôrazniť, že z ústavno-právneho hľadiska odrážajúceho požiadavky základného práva na súdnu ochranu môžu v určitých prípadoch popri sebe obstať dokonca aj dve rozhodnutia všeobecného súdu vyhodnocujúce parciálnu procesnú otázku v obdobných skutkových okolnostiach úplne odlišne. Inými slovami, ľudsko-právna korektnosť rozhodnutia všeobecného súdu nemusí byť v každom prípade identifikovaná výlučne s jediným do úvahy prichádzajúcim riešením. Priestor pre uplatnenie tohto názoru nadobúda osobitú šírku práve pri rozhodovaní otázok, ktoré meritórny spor skôr procesne dopĺňajú (napr. trovy konania), než by tvorili jeho materiálnu súčasť.

44. Zhrňujúco k sťažnostným námietkam ústavný súd konštatuje, že pri predbežnom prerokovaní sťažnosti nezistil žiadne skutočnosti signalizujúce možnosť záveru o porušení základného práva sťažovateľa zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru v rámci meritórneho prerokovania sťažnosti. Ústavný súd preto sťažnosť v predmetnej časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

45. K namietanému porušeniu základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu ústavný súd uvádza, že všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ak toto porušenie nevyplýva z toho, že všeobecný súd súčasne porušil ústavno-procesné princípy vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy. V opačnom prípade by ústavný súd bol opravnou inštanciou voči všeobecným súdom, a nie súdnym orgánom ochrany ústavnosti podľa čl. 124 ústavy v spojení s čl. 127 ods. 1 ústavy. Ústavný súd by takým postupom nahradzoval skutkové a právne závery v rozhodnutiach všeobecných súdov, ale bez toho, aby vykonal dokazovanie, ktoré je základným predpokladom na to, aby sa vytvoril skutkový základ rozhodnutí všeobecných súdov a jeho subsumpcia pod príslušné právne normy (obdobne napr. II. ÚS 71/07, III. ÚS 26/08). Keďže ústavný súd sťažnosť v časti pre namietané porušenie základného práva podľa čl. 46

ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru označeným uznesením krajského súdu odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti, odmietnutie ďalšej časti sťažnosti, ktorou sťažovateľ namietal porušenie základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu, bolo už len nevyhnutným dôsledkom vyplývajúcim zo vzájomného vzťahu medzi právami hmotnoprávneho charakteru a ústavno-procesnými princípmi z perspektívy ich možného porušenia.

46. Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľa formulovanými v jeho sťažnostnom petite (návrh na zrušenie napadnutého uznesenia krajského súdu, návrh na priznanie náhrady trov konania).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. novembra 2018